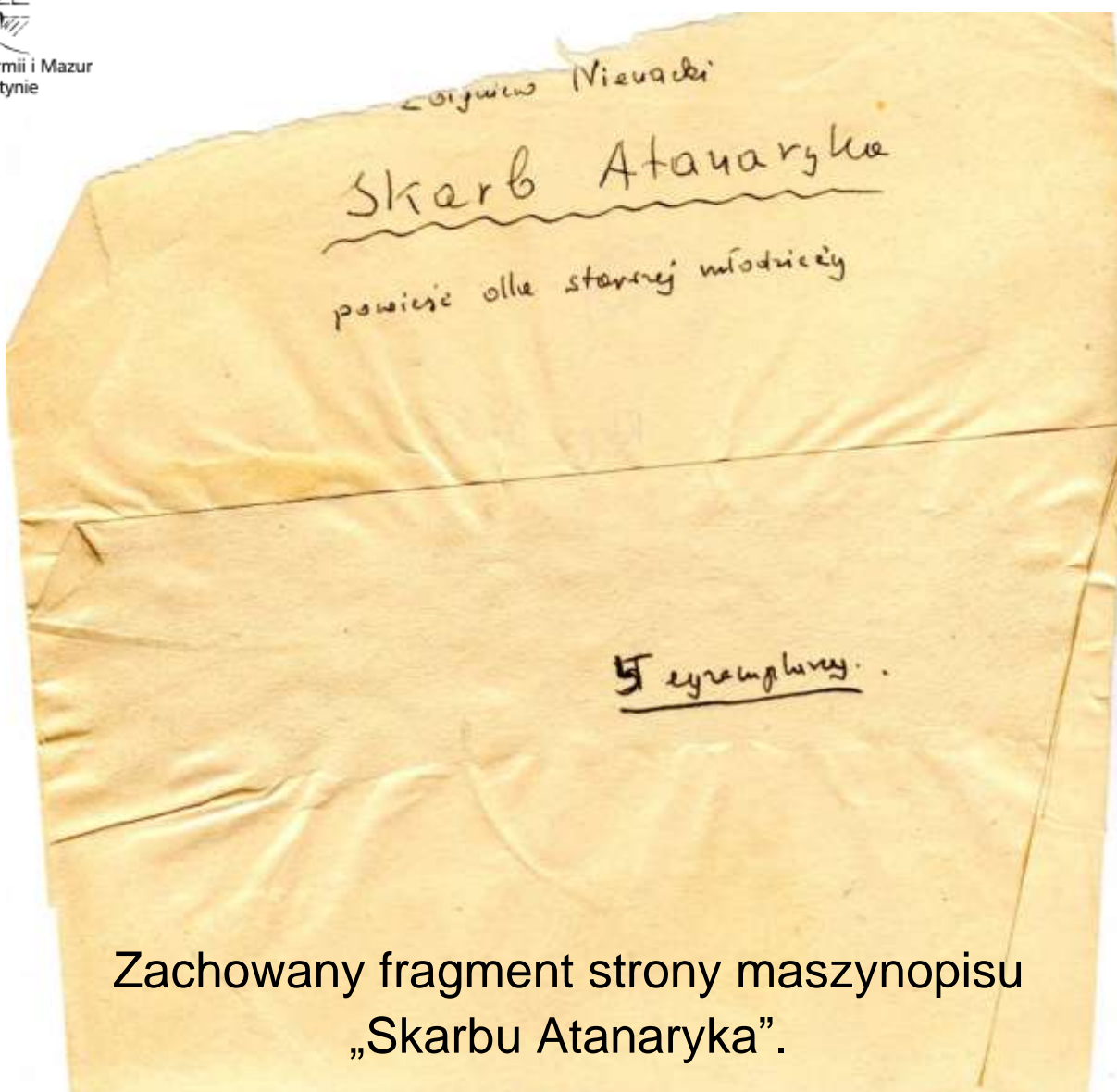

Napis na teczce z maszynopisem „Skarbu Atanaryka”.

Zachowany fragment strony maszynopisu „Skarbu Atanaryka”.

Wtaje uniozenie

W 214 roku cesarz rzymski Marek Aureliusz Antonin zwany "Karakallą" ~~z powodu swego mściwego i okrutnego postępowania~~ - zetknął się nad Morzem Czarnym u ujścia Dunaju z watahami germańskiego plemienia Gotów. "Gdy on ciągnął na wschód, w naprędce rozegranych bitwach Gotów zwyciężał" - zapisano w "Scriptores Historii Augusta."

Ojczyznę Gotów była południowa Skandynawia. Jakże się to stało, że ~~maglaxaxixix~~ niespodziewanie znaleźli się oni nad Morzem Czarnym?

Wkrótce założyli tutaj potężne państwa Ostrogotów i Wizygotów. ~~Pod~~ ^{Od ciosów} ~~czasami~~ ^{dwie wielkie miasta:} ich mieczy padła Olbia i Tyras. Pod wodzą Alaryka złupili Ateny, Korynt, Rzym. Pod wodzą Teodoryka Wielkiego opanowali Italię, ^{a potem} stali się panami Hiszpanii, ^{Dotąd} ~~Wilkom~~ ^{wilkom} ~~na dotąd~~ prawie nieznanie północne plemie germańskie szczególnie swego oręza napełniło całą Europę od stepów nadczarnomorskich aż po daleką Hiszpanię. ~~Jak meteor wabły się do na ówczesnym świecie w jednym z najbardziej szkodliwych okresów dziejów.~~

^{Botany sethi} Napisano o nich ~~tylko~~ ^{tylko} ~~parę~~ ^{parę} rozpraw naukowych i ~~nie~~ ^{nie} ~~biblioteki~~ ^{biblioteki} powieści. Urzekła pisarzy ~~przez~~ ^{przez} historia królowej gockiej pięknej Amalasanty i jej zdegenerowanego syna Atalaryka. ~~W~~ ^W ~~wspomnie~~ ^{wspomnie} ~~książkę~~ ^{książkę} ~~Hanny Malowskiej~~ ^{Hanny Malowskiej} "Tak mi ja ~~postać~~ ^{postać} ~~świata~~ ^{świata}", zachwycała ~~autorem~~ ^{autorem} postać wielkiego króla Gotów, Teodoryka, i jego mądrego ministra, rzymianina Kassjodora. Ale choć poświęcono Gotom tyle książek, ~~że~~ ^{że} ~~zapewne~~ ^{zapewne} ~~wszystkie~~ ^{wszystkie} ~~one~~ ^{one} ~~nie~~ ^{nie} ~~pomieściły~~ ^{nie} ~~się~~ ^{się} ~~w~~ ^w ~~jednym~~ ^{jednym} ~~ogromnym~~ ^{ogromnym} ~~pokoju~~ ^{pokoju} - przecież nie odpowiedziano w żadnej z nich w sposób zdecydowany i wyczerpujący: ~~którędy~~ ^{którędy} i ~~ki~~ ^{ki} ~~edy~~ ^{edy} ~~wy~~ ^{wy} ~~wędrowali~~ ^{wędrowali} ~~Goci~~ ^{Goci} ~~ze~~ ^{ze} ~~sw~~ ^{sw}

północnej ojczyzny² na ~~podróży~~ antycznego świata?

Minister króla Teodoryka, mądry Kasjodor ~~napisał~~, w latach 526 - 533 napisał na rozkaz swego władcy "Historie Gotów". Do naszych czasów dochowała się ona tylko w ~~wąskim~~ ^{z tym ~~ogólnym~~ stronnicami ~~fałszywym~~} ~~wy-~~
~~ciągu, który~~ sporządzonym w r. 551 roku przez Jordanesa, mnicha, z Gota z pochodzenia, który, gdy Ostrogoci zeszli już z areny politycznej świata, zapragnął pamięć o nich ~~i ich dziejach~~ ocalić na kartach książki ~~swój~~ noszącej tytuł: "De origine actibusque Gotarum".

~~W swym "Historii" Gotów~~ ^{Opowiada} Jordanes, że pod wodzą króla Bericha odbili Goci od brzegów Skandynawii i na trzech jesionowych okrętach ~~przypłynęli~~ przez morze do miejsca, które przez nich nazwane zostało "Gothiscandza". A było to ~~ni mniej niż więcej tylko~~ nasze wybrzeże Bałtyku. Opisuje bowiem następnie Jordanes, że ^{Gochi Gochi Gepidzi} szczep Gepidów, pozazdrościwszy ^{sukcesu swym swoim ~~przemian~~ ~~zawładnięciem~~ ~~zawładnięciem~~} swym ~~poprzedników~~ ^{popłynął} również w ~~ten~~ ^{tamta} stronę: "Ci więc Gepidzi, tknięci zawiścią, ~~gdy~~ przybywali w kraj Spesis na wyspie otoczonej wodami Wisły, którą w mowie ojczystej nazywali Gepedojos".

Tylko kilka zdań ^{w książce} ~~w ~~historii~~~~ Jordanesa - a ileż ~~ca-~~
~~tych~~ sporów naukowych, ~~ogólnych~~ ~~klóscie~~ i polemik! Gdyby poz-
wolić równocześnie przemówić wszystkim ~~klóscącym~~ się w tej
sprawie ~~naukowcom~~, powstałby ^{z ~~wnowa~~} ~~krzyk~~ tak wielki, że zagłuszyłby
~~naprawdę~~ hałas wlatującego w niebo odrzutowca. Ale krzyk ten
~~nie zagłuszyłby~~ ~~ten~~ ginie ~~xtłumiony~~ stronnicami grubych
foliałów, szemrze cicho jak strumyk w ^{z ~~mnich~~} ~~pracowniach~~ historyków i
archeologów. My, niefachowcy, musimy dobrze nastawić ucha, aby go
choć cokolwiek usłyszeć...

Wywędrowali Goci ze swej ojczyzny prawdopodobnie na
krótce przed początkiem ~~krzyżów~~ lub na początku naszej er
y. Czy można ~~uścić~~ ^{wśc} uścić Jordanesowi, który dopiero w 6 ^{później} ~~wieków~~

Opowiada o tej wędrówce? - zastanawiają się historycy.

I świeją się z ~~trzech~~ owych "trzech jesionowych okrętów", ~~czyli~~:
~~chyba zwykłych ludzi~~, Bo czyż możliwe, aby plemię, które potem
 podbiło prawie cały świat antyczny wyruszyło w bój tylko na
 trzech łódkach? I dochodzą do wniosku, że Jordanes przekazuje ~~nam~~
^{nam} historii tylko starą gocką legendę. Trzy jesionowe okręty mają
 symbolizować późniejszy podział Gotów na: Ostgotów, Wizygotów
 i Gepidów. ~~Jeśli zaś Jordanes przekazuje nam legendę, czy można~~
~~się na nią opierać jak na prawdziwą historię? I wierzyć mu~~
~~bez względu na to, że Goci przepłynęli morze, aby osiąść na u ujścia~~
~~Włocławskiego~~ bliżej i łatwiej było im przemaszerować po półwy-
 spine Jutlandzkiej, a potem ^{Włocławski} wzdłuż Łaby i Dunaju ^{wzdłuż} przejść nad Mo-
 rze Czarne. I powiada ~~niektórzy~~ ^{niektórzy} historycy: ^{homo:} nie, nie było nig-
 gdy Gotów na polskim Pomorzu.

Jeśli zaś ^{wądrówkę Gotów odbyła się} przyjąć, że stało się tak jak opisuje Jorda-
 nesz, znowu zagrozi nam droge mur pytań: ^{ja,} kogo spotkali Goci na
~~ziemi~~ ~~naszym~~ Pomorzu? Czy natknęli się tu na plemię germanskich
 Burgundów? - jak twierdzą niektórzy ^{nauczycy,} niemieccy ~~archeologowie~~ i
^{A może} historycy. ~~Wypadło im walczyć z plemionami~~ ^{przepra-} słowian po-
 morskich? ^{też} Odniesli nad nimi zwycięstwo, czy ~~może~~ ^{polcom} zostali ~~zwycię-~~
~~żeni~~? Jak długo przebywali na Pomorzu i kiedy stąd ~~wypręknęli~~
 poszli na dalszą ² wórkę, która przyniosła im tyle sławy?

W spór historyków wmieszali się archeologowie. Gdzie
 dwóch się bije, tam trzeci korzysta - wydawało się, że archeolo-
 gowie w sposób najbardziej zdecydowany ~~od razu~~ rozwiążą zagad-
 ke, tak zwanej "sprawy gockiej". ^{bowiem} ^{rzeczywiście} Jeśli Goci ^{byli} na Pomorzu, to
 przecież musieli pozostawić jakieś ślady?

... Są ślady. Wiele śladów. Zawikłych, ^{rst} których, splątanych ze so-
 bą jak tropy zwierząt w dzikiej puszczy leśnej. ^{wid} Który z ~~tych~~
~~tropów~~ jest tym poszukiwanym, tym najważniejszym, tym, ^{co} który za-
 wiedzie do celu? ^{współcześni} Archeologowie - "tropiciele
^{wiskni} śladów" - jak ich ~~Gerard~~ nazywa - ^{pos} kluczą ^{na} wśród rozrzuconych ^{po}

~~XXXXXX~~

Y zastana wieją się w rewi:
 ce uwoie legenda, jest takie histo. wie
 pobytu Gotów 4 u ujście Wisły?

^{amentarysk}
~~naczym~~ Pomorzu starych ~~grobów, grodzisk i kurhanów~~, odnajdują
gliniane naczynia, metalowe ozdoby, poznają materialną kulturę
ludzi
tych, co tu żyli przed wiekami. I jak w puszczy leśnej, gdy goni
cemu po splątanych śladach - nagle otwiera się przed oczami
wypełniona słońcem przestrzeń wolna od drzew i wydaje się, że
^{to już} ~~już~~ ~~dobrze~~ ~~się~~ do kresu lasów, tak i archeologom ^{nie} wydaje się
że już rozwikłali gocką zagadkę. ~~Archaologia~~ ^{okazywa} Potem okazuje się,
że to była jednak tylko niewielka polana. A za nią jest znowu
las gęsty, pełen zawiłych tropów. XXX

Rozdział pierwszy:

Pawel chce zapisać Brodkę - W poszukiwaniu magicznych kęsgo-
Spotkanie z TEMATEM - Alfred z Doliny - Straszna historia
dziadek Rzywoły - Złoty skarb - Sumienne przygody Łowcy rakow -
Drivne światatko - "Pawle, czemu mnie przesłudujesz?"

Najpierw zjawia się TEMAT. Dla innych autorów bardziej łaskawy, ✗ rozbłyskuje w nich jak meteor wśród ciemnej nocy i wypełnia wyobraźnię. Wystarczy wtedy tylko usiąść i pisać; opisywane zdarzenia toczą się jakby same, lekkie i swobodnie jak gumowe piłeczki.

Do mnie TEMAT przychodzi objuczony stertą książek. Z każdą jego wizytą przybywają coraz nowe ^{toliaty} ~~książki~~, wypełniają stół, urastają w wysoką piramidę - aż zbliża się chwila, gdy ~~gązi się~~ wśród nich błąkam się jak óma wokół lampy. Wówczas porzucam książki, czekam nadejścia lata, w domowej graciarni czynię przegląd spakowanego w worki namiotu, składanego kajaka, kuchenki spirytusowej, gumowego materaca. Rozpoczyna się PRZYGODA. Jest to już ^{porę} ~~czas~~, w którym TEMAT tak się ~~już~~ ^u ~~we~~ mnie zadomowił, że często sam nie wiem, gdzie kończy się rzeczywistość ^o / zaczyna fikcja literacka, czyli "lipa" - jak mówi mój młodszy brat ~~Janusz~~, ^{Pawel} dzieck bardzo jeszcze młody, ^{lecu} ~~ale~~ zgorzkniały, niechętny światu. ~~Wyjeżdża ce-~~
~~szarę na rybaków, marakallę. ~~...~~~~

12 wiadomości redaktorów pras, w których
 pisały wyobrażenia o urlop,

- Pawle -

- ~~Januszu~~ - powiedziałem - masz dopiero siedemna-

ście lat. Ale świat w twoich oczach wygląda jak stara i brudna ścierka. Czy naprawdę nie ma sprawy, która mogłaby cię szczerze zainteresować? Czy nic nie jest w stanie cię zachwycić, przerazić wstrząsnąć ~~to~~, porwać cię?... W tym roku uzyskałeś mature. Zdałeś ją z wynikiem przeciętnym. Wogóle ~~jeszcze~~ wszystko w tobie jest przeciętne, nijakie, ^{letnie} ~~uśrednione~~. Próbowalesz zdać na Uniwersytet, ale cię nie przyjęto. Okazało się, że nie masz żadnych szczególn

nych zainteresowań. Z równym ~~niepowodzeniem~~ niepowodzeniem mógłbyś studiować chemię, fizykę, matematykę, etnografię, medycynę czy archeologię. ~~Palisz papierosa, ale nigdy nie wypalisz więcej niż pięć sztuk dziennie, uważasz bowiem, że nikotyna szkodzi zdrowiu. Nie jesteś abrytmentem, zdarza ci się czasem zajrzeć do kieliszka z winem, ale nie próbujesz nigdy więcej niż dwa kieliszki. Rodzicom i mnie, bratu twemu, nie sprawiłeś nigdy żadnego kłopotu, ale nie przysporzyłeś ~~mi~~ ^{jedyny i} chwili dumy czy radości. Zaczynasz ziewać po piętnastu stronach najciekawszej książki; ja ziewam po pięciu minutach twojego towarzystwa. Powiedz mi: co z ciebie wyrośnie? Wieje od ciebie szarością, pleśnią i stechlizną jak od pustej beczki po kapuście. ~~Blagam cię: zrób jakąś awanturę, zaklinaj, zbij kość narozrabiaj, zaxznijxbyxexzxiemxniexpróżnymxpiworemx~~
~~Blagam cię!~~
~~a każdemu~~ racie zainteresuj się czymś i zacznij być człowiekiem, a nie próżnym spiworem bez serca i bez duszy, nieciekawą powłoką kryjąca tylko kształt człowieka. I powiedz mi: co zamierzasz z sobą czynić, skoro jednak nie przyjęto cię na studia?~~

Pawel

Wzrocz ziewnął:

- ~~Wzrocz tak, jak mi doradza rodzice.~~ Tymczasem wyjadę z „kumplami” na wakacje nad morze. Wiesz co postanowiem? - ożywił się - Zapuszcze sobie bródkę. Taką szwedzką bródkę, bo nie mam jeszcze zbyt gęstego zarostu.

Pawła

Wyobraziłem sobie twarz ~~okoloną~~ ^{okoloną} niechlujny ~~mi~~ kępkami młodzieńczego zarostu, rude brzydkie wąsiki i nad nimi ogromny ~~nos~~ ^{nos}, świecący czerwono. Patrzyłem na wykrzywione nudą usta, małe śpiące oczka i ogarniało mnie uczucie ogromnego niesmaku jakby wraz z jego obecnością w mym pokoju rozchodził się zniechęcony zapach gotowanych kalafiorów.

- Jesteś śmieszny - wyrzekłem.

Wzruszył ramionami. Mówił jakby od niechcienia, jak człowiek, który ^{przeżył} już wszystko i wszystko pozostało poza nim:

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

- Jeśli ja wydaje ci się śmieszny, cóż mogą powiedzieć ci, którzy patrzą na ciebie? W naszej rodzinie twoja osoba służy za przedmiot setek żartów, jesteś bohaterem niezliczonej ilości komicznych anegdotek. Czy możesz mi zdradzić jaki jest aktualny stan twoich prześmiesznych pomysłów? Czym się teraz zajmujesz • Alchemią? ^{truciznami} Rolnictwem? A może zamierzasz ^{ławerować} hodować winogrona albo szykujesz wyprawę po "złote runo"? Jeśli tak, to proszę cię, pisz do mnie "na Berdyczów". ^{Tuskany} Mój Boże, jakże ~~sześciu~~ jest Pan Bóg dla wariatów. Ludziom rozsądnym odmawia gotówki, gdy takim jak ty pcha w ręce pieniądze, z którymi nie wiesz co zrobić, marnujesz je na dziesiątki zupełnie niezrozumiałych wydatków. Spójrz, twój wielki i piękny pokój jest zupełnie nieumeblowany, pusta i wielka stodoła. Nigdy chyba nie zrozumieć, co ludzi ciekawi w twoich artykułach; przeczytałem tylko jeden i ~~nie mam ich dosyć na długie lata.~~

Mówił długo ~~o nim~~ i zawile jak wszyscy w naszej rodzinie. Żalony, smutny młody człowiek. Jakże wiele bym dał, aby uwolnić go od nudy i szarości jego własnej osoby, tchnąć ducha w tę glinianą figurę o dużym czerwonym nosie i policzkach, które obrosnąć miały niechlujną "szwedzką" bródką...

Zdjąłem ze stołu książki, rozłożyłem mapę Pomorza Wschodniego. Zazieleniła się duża plama Puszczy Tucholskiej, wąskie długie jeziora ^{Wyżyny} ~~Sewajarii~~ Kaszubskiej spojrzały na nas jak szparki wielu niebieskich przymrużonych oczu.

- Popatrz, ^{Paulu} ~~Andrzeju~~. - zaostrzonym koncem ołówka dotknąłem czerwonej niteczki wijącej się wśród jezior drogi - Dwa lata temu, jesienią, wędrowałem tędy od Kartuz z ~~powojennym~~ archeologiem, doktorem Andrzejem K. Pomagałem mu szukać kamiennych "kręgów magicznych". ~~Sprawa istnienia tych kręgów na naszym Pomorzu od dawna budziła dyskusje w kołach naukowych. Kilka takich~~

~~kręgów zbadano jeszcze przed wojną, ale wynik tych badań wciąż jeszcze nie przesądzał sprawy. Andrzej K. miał własną hipotezę~~
~~związana z obecnością ~~tych~~ kręgów, szukał ich na Pomorzu z myślą~~
^{o zorganizowaniu ekspedycji archeologicznej, która zajęłaby się}
~~ich zbadaniem.~~
^{ich przekopaniem.}

Z pod sterty książek wyciągnąłem teczkę z fotografiami i naprędce robionymi szkicami.

- Tu masz rysunek ~~takiego~~ "kręgu magicznego". Na obwodzie koła o średnicy 14-20 metrów ustawione są w odstępach 2-3 metrowych ~~podługowate~~ głązy kamienne wysokie na metr albo półtora nad ziemią, o kształcie podługowym zwięzającym się ku górze. ~~Oh, nie wyobrażasz sobie jakie potężne wrażenie czyni widok~~
^{nie} ~~czegoś takiego~~
^{Wchodzisz do lasu albo na jakieś wrzosowisko nad jeziorem,}
i oto nagle natykasz się na kilka ~~tych~~ ogromnych kół otworzonych z podługowatych głązów. Pośrodku ~~takiego~~ kręgu stoją ~~zazwyczaj~~
^{Wchodzi} po trzy głązy, z których środkowych bywa wyższy od dwóch pozostałych. Te trzy głązy nazywają archeologowie "trylitami", zaś te podługowate głązy - "stelami". Z obecnością ~~tych~~ kręgów ~~związana~~
na jest trudna do rozwiązania zagadka. ~~W gruncie rzeczy bowiem nie wiadomo jeszcze na pewno jaki lud~~
^{zabudował te kręgi, kiedy}
~~Przypodobał mi się twój~~ ^{Przypodobał mi się twój} ~~ich budowę~~ ^{ich budowę} ~~to stało i jakim celem one kiedyś służyły~~ ^{to stało i jakim celem one kiedyś służyły} ~~...~~ ^{...}

- Błagam cie, nie rób mi wykładu - jęknął ^{Pawel} ~~Jęknął~~.
- Czy lubisz kryminalne powieści?
- Oczywiście. Byle nie polskich autorów.
- Niestety. To będzie "Kryminał" polskiego autora.

Nigdy nie ~~widzę~~ można być pewnym kiedy nastąpi spotkanie z TEMATEM. Czasami przydarza się ono w ~~dziwnych~~ ^{najbardziej} nieoczekiwanych okolicznościach. Pamiętam, był właśnie początek września, wieczór, brnęliśmy ~~dróg~~ z Andrzejem drogą od Kartuz.

^{Przemaszczrowaliśmy}
Przewędrowaliśmy już chyba z piętnaście kilometrów na piechotę. ^{Bolały} ~~Bolały~~ mnie nogi, byłem głodny i zmęczony, ciążył mi

plecak i połowa namiotu. ^{Mijał} ~~Przeżyliśmy chyba~~ ostatni dzień lata i ostatni dzień tegorocznej swobody, nazajutrz mieliśmy wsiąść w autobus i jechać do Gdanska, a z tamąd koleją do domu, do zwykłych zajęć - Andrzej na ^Uniwersytet, ~~gdzie zajmował stanowisko adiunkta~~, a ja - do redakcji, do nielubianej ~~redaktorskiej~~ pracy ~~prania~~ cudzych ~~ch "brudów"~~ poprawiania cudzych rękopisów.

Wędrowałem z Andrzejem już przeszło tydzień. ~~Nie była to specjalnie słowna wędrowka.~~ Odnaleźliśmy jedno wczesnośredniowieczne grodzisko, które ~~niedługo później~~ okazało się już kiedyś przez kogoś odkryte i wymienione w pracy naukowej, natrafiliśmy na kilka ^{możliwych} stanowisk - groby "skrzynkowców".

W napotkanej po drodze wsi Gęsiory postanowiliśmy zanoć. Czuliśmy się tak ^{strudzeni} ~~wyczerpani~~, że nie chciało się nam rozbić namiotu, ale ^{tu} ~~pieńszczego z brzozy gospodarza~~ wprosililiśmy się na nocleg do stodoły. Gospodarz, Kaszub, jak wszyscy Kaszubi ^{pryjał} ~~nas bardzo~~ ^{mu} ~~szczerze miły~~, życzliwy ^{ięci} ~~gościnnie~~ ^{ięci} ~~posiadał nas~~ kolację, ~~o~~ ^{mu} ~~powie~~ dziliśmy ~~skąd i pociąg~~ tak wędrujemy.

- ~~Taki~~ Koła z kamieni? Mogiły usypane z kamienia z głazem na szczycie? Są, są u nas. Pięć kilometrów od ~~naszej~~ wsi. Nad jeziorem. ~~Była ze setki takich kamienne koła były u nas przed laty~~ Ale potem ludzie trochę tych wielkich kamieni wywieźli na budowę szosy. Teraz ~~jeszcze~~ zostały tylko dwa ~~tych~~ koliska...

Podziękowaliśmy za nocleg i choć ~~już~~ noc się zbliżała ^{był} poszliśmy we wskazanym kierunku. Andrzej ~~skazywał się~~ ^{niestrudzony} ~~gdy~~ ~~okazała się~~ że tylko mały krok dzieli ~~nas~~ ^{do} od celu.

Weszliśmy w pustą, bezludną okolice. Na jałowych kamienistych wzgórzach rósł wrzos i malutkie karłowate sosenki, ^{czyste} ~~sta~~ droga ~~przez jeziora~~ ^{piasek} prowadziła głębokim wąwozem pośród stromych zboczy. Na horyzoncie majaczyły lasy - skraj rozległej Puszczy Tucholskiej, Piękna, malownicza okolica - teraz jednak kryjąca swoje ^{zastone} ~~piękna~~ pod szarą ~~twarzą~~ ^{zastone} zmierzchu.

xxxxjezioraxróżkxniewielkixemxnyxianek

Nad jeziorem znajdowało się dość spore wzgórze, ~~na którym~~ ^{z niewielki radek las, schodkowy po} ~~dość spory las~~. Po ~~stokach~~ ^{stromym} stoku ~~wzrostła~~ ^{pryorka} ~~spół~~ ~~aż~~ do jeziora i do malutkiego zamulonego strumyka. To tu drzewa ~~po~~ ^{po} ~~wiek~~ ^{wieków} na wzgórzu i nad brzegiem strumyka ~~rozrzucone~~ ^{stare} cmentarzysko - kurhany kamienne, ~~wysokie~~ ^{wysokie} ~~wierzą~~ ^{na dwa metry i} przykryte u szczytu podłużnym głazem - "stelą". Pośród pni drzew ^{i pośród kurhanów} wyrastały z ziemi ~~nie~~ ^{nie} podługowate głazy, ~~rozrzucone~~ ^{rozrzucone} ~~po~~ ^{po} ~~jedno~~ ^{po} ~~jak~~ ^{po} by rozrzucone w chaosie, bez ładu i składu, inne ~~by~~ ^{by} ułożone w wielkie symetryczne koła ~~z~~ ^z ~~skrajkami~~ ^{skrajkami} ~~po~~ ^{po} ~~środku~~ ^{środku}.

Noc uniemoliwiła ~~mi~~ ^{mi} dokładniejsze obejrzenie starego cmentarzyska. Rozbiliśmy namiot u ujścia rzeczki, nad brzegiem jeziora. Rozpaliliśmy ognisko, ~~na~~ ^{na} ~~tu~~ ^{tu} ~~leżym~~ ^{leżym} w sąsiedztwie wody odczuwał się ~~już~~ ^{już} ~~chłód~~ ^{chłód} ~~z~~ ^z ~~bliskości~~ ^{bliskości} ~~tej~~ ^{tej} ~~jesieni~~ ^{jesieni}.

Pamiętam dobrze tę chwilę - Gto przecież po raz pierwszy zbliżał się do mnie TEMAT. ~~w całej swej okazałości, tajemniczy, niejasny~~ ^{niejasny} ~~jak~~ ^{jak} ~~wówczas~~ ^{wówczas} ~~leżący~~ ^{leżący} ~~wiszący~~ ^{wiszący} nad jeziorem, ~~makryty~~ ^{makryty} ~~czapą~~ ^{czapą} ~~żółtawej~~ ^{żółtawej} mgły. Dookoła nas trwała ~~ciemność~~ ^{ciemność} ~~noc~~ ^{noc} i zupełna cisza, ~~trząsk~~ ^{trząsk} ~~palących~~ ^{palących} się w ognisku ~~sonnowych~~ ^{sonnowych} gałązek wydawał się ~~cały~~ ^{cały} ~~nie~~ ^{nie} ~~szum~~ ^{szum} ~~głośnie~~ ^{głośnie}. U kilka kroków od nas spały kruhany i kręgi magiczne, smuga blasku ~~ognia~~ ^{ognia} ~~bezszelstnie~~ ^{bezszelstnie} płynęła po jeziorze gdzieś ku drugiemu brzegowi, ~~ledwie~~ ^{ledwie} ~~rysującemu~~ ^{rysującemu} się ~~w~~ ^w ~~roku~~ ^{roku}. ~~Usiedliśmy~~ ^{Usiedliśmy} ~~na~~ ^{na} ~~kocu~~ ^{kocu} ~~grzejąc~~ ^{grzejąc} się przy ogniu. ~~Widziałem~~ ^{Widziałem} ~~twarz~~ ^{twarz} ~~Andrzeja~~ ^{Andrzeja} ~~szczupłą~~ ^{szczupłą} ~~pociągłą~~ ^{pociągłą} ~~twarz,~~ ^{twarz,} ~~która~~ ^{która} ~~w~~ ^w ~~blasku~~ ^{blasku} ~~ognia~~ ^{ognia} ~~wydawała~~ ^{wydawała} ~~się~~ ^{się} ~~czerwona~~ ^{czerwona} ~~i~~ ⁱ ~~czerwono~~ ^{czerwono} ~~mieniły~~ ^{mieniły} ~~się~~ ^{się} ~~jego~~ ^{jego} ~~jasne~~ ^{jasne} ~~włosy.~~ ^{włosy.} ~~Pomyślałem,~~ ^{Pomyślałem,} ~~że~~ ^{że} ~~jest~~ ^{jest} ~~zupełnie~~ ^{zupełnie} ~~podobny~~ ^{podobny} ~~do~~ ^{do} ~~owych~~ ^{owych} ~~Gotów,~~ ^{Gotów,} ~~którzy~~ ^{którzy} ~~przed~~ ^{przed} ~~niespełna~~ ^{niespełna} ~~dwoma~~ ^{dwoma} ~~tysiącami~~ ^{tysiącami} ~~latami~~ ^{latami} ~~siedzieli~~ ^{siedzieli} ~~być~~ ^{być} ~~może~~ ^{może} ~~tu~~ ^{tu} ~~w~~ ^w ~~tym~~ ^{tym} ~~samym~~ ^{samym} ~~miejscu~~ ^{miejscu} ~~u~~ ^u ~~ogniska~~ ^{ogniska} ~~i~~ ⁱ ~~których~~ ^{których} ~~śladów~~ ^{śladów} - ~~te~~ ^{te} ~~kręgi~~ ^{kręgi} ~~magiczne~~ ^{magiczne} ~~i~~ ⁱ ~~kurhany,~~ ^{kurhany,} ~~tak~~ ^{tak} ~~cierpliwie~~ ^{cierpliwie} ~~tropił.~~ ^{tropił.} ~~Opisywał~~ ^{Opisywał} ~~Gotów~~ ^{Gotów} ~~Prokopiusz~~ ^{Prokopiusz} ~~z~~ ^z ~~VI~~ ^{VI} ~~wieku:~~ ^{wieku:} ~~"wszyscy~~ ^{"wszyscy} ~~mają~~ ^{mają} ~~białą~~ ^{białą} ~~cerę,~~ ^{cerę,} ~~jasne~~ ^{jasne} ~~włosy~~ ^{włosy} ~~i~~ ⁱ ~~przyjemne~~ ^{przyjemne} ~~oczy,~~ ^{oczy,} ~~a~~ ^a ~~wysokiego~~ ^{wysokiego} ~~są~~ ^{są} ~~wzrostu~~ ^{wzrostu}". ~~Naj~~ ^{Naj} ~~nie~~ ^{nie} ~~ta~~ ^{ta} ~~samo~~ ^{samo} ~~wyglądał~~ ^{wyglądał} ~~ta~~ ^{ta}

kręgi

drzej? A gdy w czasie deszczu szliśmy okryci ~~xxxi~~ krótkimi pelerynami z namiotowych płócien, ~~xxxi~~ spiętych luźno na ramiona i spiętych pod szyją zapinką, czy nie byliśmy podobni do Gotów nawet ze swego stroju? ~~xxxi~~ Historyk rzymski Tacyt mówił ~~xxxi~~ o Gotach w swej "Germanii", że u nich "powszechnym okryciem jest ~~xxxi~~ bardzo krótki płaszcz spięty zapinką"...

- Och, gdyby chcieli wstać z tych kurhanów i powiedzieć nam kto ma rację, ja czy profesor Wisztart - mruknął Andrzej.

Nie uśmiechnąłem się. ~~xxxi~~ Tu wszystko wydawało się możliwe i realne - cisza, noc, ognisko, jezioro i nasza samotność nad wodą, pośród bezludnych wzgórz pokrytych wrzosowiskami - ~~xxxi~~ gotowe były przenieść nas w dowolny czas, w każdą epokę.

Nagle struga blasku na jeziorze zadrgała, zakłamała się. Dopiero potem usłyszałem cichy plusk i zamajaczył ^{Ks2} kształt łodzi rybackiej. W milczeniu i bez ruchu oczekiwaliśmy ^{przyjścia} ~~xxxi~~ gościa. Wyłuskał go ~~xxxi~~ z nocy blask naszego ogniska - jak chyba nikt inny pasował do kolorytu tej okolicy. Stary siedemdziesięcioletni rybak kaszubski, ^{zwanym wśród swoich Alfredem z Doliny.} ~~xxxi~~ Franciszek Rzynda, miał piękną starczą twarz - takie twarze spotkać można w albumach fotografików. Każdy rok życia, każdy trud ^{niezostawia} ~~xxxi~~ na niej ~~xxxi~~, swoją bruzde i zmarszczkę. ~~xxxi~~ ^{W jakiej linii} ~~xxxi~~ lepiej, prawdziwej niż z linii ~~xxxi~~ można z niej czytać przeszłość.

To w osobie ~~xxxi~~ ^{Alfreda z Doliny} ~~xxxi~~ Rzyndy pojawił się przede mną ~~xxxi~~ TE/MAT tej książki.

Wyobraziłem sobie, że jestem jednym z kapłanów gockich. ^{xxxi} Siedział przede mną młody, ale zupełnie znużony ~~xxxi~~ człowiek, którego nic nie interesowało poza własną nieciekawą osobą. Jak obudzić w nim do życia i rozdmuchać ~~xxxi~~, pragnie

przygody, ² ~~wznieść ciekawość do świata?~~ Dla osiągnięcia tego celu wszystkie chwytły mi dozwolone, mogłem zastosować wszelkie zabiegi magiczne. ~~Przypomniałem sobie znaleziony pod Kowlem grot~~ gockiej włóczni z runicznym napisem TILARIDS i kilkoma magicznymi znakami, które właściciela włóczni, owego Tilaridsa ochraniać miały w walce i przynosić zwycięstwo. Wrysowałem te znaki na kartce i podsunąłem Pawłowi.

- Patrz, Karakallo. Te ~~znaki~~ dziwacznie ułożone kreski, i kółka i esy floresy, to tajemnicze geramnskie pismo ~~runiczne~~ runiczne. Jeśli zdąkam odczytać treść tych znaków, doprowadzą mnie one do bezcennego skarbu. Będziemy bardzo bogaci. Ja zbuduję dla siebie piękny domek, a tobie kupię ładne mieszkanie ~~telewizor~~ i telewizor, zrealizuje ~~ci~~ twój najszczytniejszy ideał życiowy. - dodałem nie potrafiąc wstrzymać się od odrobiny ironii.

Paweł gapił się na mnie z życzliwym współczuciem:

- Mój Boże, Tomaszu. Czemu ty się nie leczysz?

Mówiłem szeptem. Tajemnica, ~~której udało mi się~~ ~~uchylić~~ ~~zale~~ ~~dwie małe rąbek~~ sznurowała mi usta:

- Jezioro, ^{pony którym} ~~gdzie~~ ~~nas~~ odnaleźliśmy z Andrzejem stare cmentarzysko i kręgi kamienne, nazywa się Długie. Ale ^{Alfred z Doli-} ~~stary Rayn-~~ ^{ny czyli Raynde} ~~mi~~ ^{wichinole} ~~powiedział mi, że niektórzy zowią je jeziorem "złotym."~~ ^{Złotym.} ~~W~~ ^{Prze} ~~dziesiątki~~ ^{wiele} lat wśród Kaszubów zamieszkujących wieś Gąsiory krążyła legenda przekazywana ~~z ust do ust~~ z pokolenia w pokolenie, że kamienne kurhany nad ^{jeziorem} kryją ~~w sobie~~ złote skarby. Byli nawet i tacy, co przysięgali, że w noc Sobótki, ~~w noc świętego Jana~~ widzieli ognie płonące w kurhanach. Tak w legendach pali się złoto zakopane w ziemi, ~~o jego kryje blaskie skarby swym istnie-~~ ^{skotym} ~~niu.~~ ^{Alfred z Doli-} ~~Opowiadał mi Raynde, że jego~~ ~~pradziad,~~ ~~rybak~~ ~~na jezio~~ rze Długie, postanowił wydostać ~~z kurhanów~~ skarby z kurhanów. ~~Pełn~~ W noc św. Jana, w tajemnicy przed własną żoną i synami, zakradł się na cmentarzysko, ^{z wypatrosz} ~~podpatrzył~~ z którego kurhanu dobywa się ~~bla~~ sk złota, ~~na nie wkładys~~ ~~takim kurhanie~~ ~~jest ukryty~~ ~~skarby~~. Miał

ze sobą łopate ^{złoty} kurhan rozkopał. Znalazł w nim bogate naczynia z litego złota, klejnoty najszlachetniejsze. Pierwszy kur miał gdy ~~pan~~ Dziad Rzyndy przeniósł skarby do łodzi, żeby przewieźć je do swego domu, ~~wzaska ai bowiem wiedzieli, że Rzyndowie mieszkają po drugiej stronie jeziora tuż przy przesmyku wiążącym to jezioro z następnym, zwanym Ostrowickie. Ludzie mówią, że skarbami ukrytymi w kurhanach opiekują się siły nieczyste. ~~Ważne jest, że~~ Dziad Rzyndy przewrócił się z łodzią na jeziorze, skarby ~~ze złota~~ wpadły w głęboką toń. Rzynda próbował uratować wielką złotą misę, ale była tak ciężka, że pociągnęła go za sobą jak kamień młyński ~~na~~ na dno jeziora. ~~Chytraś~~, ~~skapstwo~~ nie pozwolił Rzyndzie zostać się ^{z ciężko} z ~~złotą~~ misą, nie wypuścił jej z ręki i wraz z nią zatonął. ~~W przedziadzie Rzyndzie wszelki śluch zaginął, na zawsze przepadł w wodach jeziora. Odtąd nigdy też, w żadną noc świętojanską, nie pali się już złoto w kurhanach na cmentarzysku. Nie ma już skarbów w tych kurhanach, ^{wykradł} wybrał je Rzynda i ^{wraz} wraz z nimi spoczął głęboko pod wodą.~~~~

Paweł niespokojnie poruszył się na krześle. Na ustach miał sceptyczny uśmieszek, ale słowa jego biegły zbyt nerwowo i pośpiesznie. ~~Wymniexdomyfiakxsięxżx~~ Nie umiał zamaskować ciekawości.

- To oczywiście tylko legenda? Lipa? Prawda? ~~Ważne~~

- Nie wiem...

Westchnął. ~~Wydawało mi się, jakby~~ mu żal było, że historię ~~pan~~ Dziada Rzyndy należy włożyć między bajki, ~~lud~~.

Sięgnął między książki i podał mu fotografie ^{ukrątego} niedużego ~~złotego~~ kubka. Na odwrocie fotografii widniała metryczka: "ZBIORY MUZEUM ARCHEOLOGICZNEGO ZŁOTY KUBEK, ~~wzniesiony~~ ~~z~~ ~~VI~~ ~~wieku~~ ~~n.e.~~ ~~ZNAJDUJE SIĘ W JEZIORO~~ ~~DEŁGIE NA POMORZU WSCHODNIM."~~

- ^{Odnotowano} ~~Wskazano~~ ten kubek jeszcze przed wojną. Znalazca

ne i ~~zaczęły~~ ^{będziemy} ~~nasze~~ myszkować w okolicy. ~~Wskazywałem~~ się w dół

~~na~~

- Phi, i ^{tak} ~~to~~ mają ^{były} ~~masz~~ wakacje? Harówka ^{we} ~~przy~~ ~~snobie~~ ~~biologicznych~~ wykopach. Nie możesz mnie jakoś inaczej urządzić?

Rozgniewany pośpiesznie składałem wielką mapę Pomorza. Mój młodszy brat był, jak na mój gust, człowiekiem zbyt wygodnym i zbyt pozbawionym wyobraźni. ^{Było} ~~Stałem~~ mi się już wszystko jedno - czy zdecyduje się pojechać ze mną, czy też wybierze morze, "kumppli" i zapuszczenie bródki. Żałowałem tylko naszej matki, która tak mnie przecież prosiła: "zabierz go z sobą, oderwij od tych jego koleżków, zainteresuj go czymś, niech przestanie być taki wiecznieskrzywiony i znudzony, pamiętaj, że i ty, jako starszy brat, ponosisz za niego odpowiedzialność...".

- No co? Jedziesz ze mną? - zapytałem po raz ostatni.

Rozejrzał się po moim pokoju jakby u kogoś niewidzialnego szukając pomocy czy ratunku.

- Jade - burknął pomuro. ^{Ky siedział} ~~Wydało się, że wyświadcza~~ mi jakąś ogromną łaskę.

Wieczorem zobaczyłem Pawła w małej zadymionej kawiarni. Siedział w gromadzie podobnych do niego młodych ~~luzni~~ ~~xxx~~ chłopców i dziewcząt, którzy okupowali naraz aż trzy stoliki. Chłopcy nosili małe niechlujne bródki, a jeden bezwasy - palił ogromną fajkę tak, że czym prędzej ukryłem w kieszeni swoją ulubioną fajeczkę; nie chciałem, aby ktoś posądził mnie, że należę do ICH towarzystwa. Dziewczęta miały twarze aniołów, ~~a~~ ^{jednym} ~~hałasowały~~ jak przekupki. Wszyscy oni najpierw bardzo długo i niemądrze mówili o samochodach językiem, który ^{wzdawał mi się} ~~był~~ podobny ~~by~~ do mojej ojczystej mowy, ale był chyba ~~jakaś~~ ^{jakaś} jego dziwną odmianą. Potem nudzili się indywidualnie i zespołowo, a wreszcie poczęli przy stoliku ^{bać się} ~~grać~~ w dziwną grę • Podrzucaли do góry podeleczko zapalek z nie

zwykłym napięciem oczekując na którą stronę upadnie. Trwało to długo, ~~Bardzo~~ długo. Tak długo, że opuścił ^{spokoj} mnie ~~szty~~ i czmychnąłem z kawiarni.

Na ulicy dogonił mnie Paweł i jakiś młody wysoki czło-
wiek w spodniach nabijanych gwóźdźmi jak żołnierskie buty.

- Mój przyjaciel "Kurza rączka" - przedstawił mi go
Paweł.

- Pojutrze nasz wyjazd - przypomniałem Pawłowi.
"Kurza rączka" ^{Konfiderygo walcie usiisnat my prawice-} ~~klepnął mnie w łopatkę~~

- Ach, to pan jesteś ten nadziany facet, co nam Pawła
zabiera? Ma baciara fajnego braciacha. Poderwiemy go ~~zanim~~ Panu, ko-
niec świata.

Spojrzałem surowo na ^{swego brata} ~~brata~~ i rzekł Pan, "Pawle, Pawle
czemu mnie prześladujesz?".

